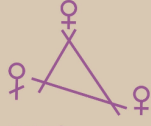

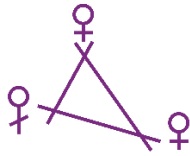
Feminizmden Kuir Teoriye TOPLUMSAL CINSİYET

RL TAYU

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

KA
OS
GL

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

KA
OS
GL

İstanbul'da Barışçıl
Heteroseksüel ve
Çiğdemli'de
Çiğdemli'de

“Feminizmden Kuir Teoriye Toplumsal Cinsiyet” panelinde bir araya geldik.

Üyesi olduğumuz Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun (CSBR) her yıl 9 Kasım tarihinde gerçekleştirdiği Ortak Mücadele Hep Birlikte (ODOS) Kampanyası kapsamında, KİH-YÇ ve KAOS GL olarak 2019'dan beri toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlere ve söylemlere karşı feministler ve LGBTİ+'ların birlikte mücadelesinin önemini vurgulamak ve yeni stratejiler geliştirmek üzere çeşitli etkinlikler düzenliyoruz. Bu kapsamda KİH-YÇ ve KAOS GL olarak 2019'da [Dayanışma Yaşatır](#) ve 2020'de [Dayanışma Sınır Tanımaz](#) etkinlikleriyle kurduğumuz işbirliğini bu sene de “Feminizmden Kuir Teoriye Toplumsal Cinsiyet” panelimizle sürdürdük. Panele 100'den fazla kişi katıldı.

Bu sene İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme tartışmaları üzerinden politik bir kasıtle saldırılan ve söylem ve politikadan silinmeye çalışılan toplumsal cinsiyet kavramını yarattığı imkân ve ufuklarla birlikte feministler ve LGBTİ+lar olarak yeniden düşünmek istedik. Bu amaçla Demet Bolat, Evren Savcı ve Sema Semih ile toplumsal cinsiyet kavramının kuramsal, politik ve tarihsel gelişiminde toplumsal cinsiyetin nasıl LGBTİ+ hakları mücadelesinin anahtar kavramlarından biri haline geldiğini, trans dışlayıcı görüşlerin ortaya çıkmasına ve yıllar içinde daha da görünür olmasına zemin hazırlayan politik ve tarihsel dönüşümleri, Türkiye'de bu tartışmaların feminist hareket içindeki yansımaları ile Türkiye feminist ve LGBTİ+ hareketi arasındaki tarihsel ittifakları ve yakın gelecekteki ittifak olanaklarını tartıştık.

Ezel Buse Sönmezocak'ın moderasyonunu üstlendiği panelin açılış konuşmasını Berfu Şeker yaptı. Şeker, konuşmasında toplumsal cinsiyet ve insan hakları karşıtlığından beslenen otoriter hükümetlerin karşısında hak ve özgürlük mücadelelerinde ittifakların daha da önem kazandığına işaret ederek, feminist ve LGBTİ+ hareketlerinin birlikte strateji geliştirdiği alanları çoğaltmanın önemine vurgu yaptı.

Konuşmacılara sırasıyla 3 soru soruldu. Toplumsal cinsiyet kavramının kuramsal, politik ve tarihsel gelişiminde toplumsal cinsiyetin nasıl LGBTİ+ hakları mücadelesinin anahtar kavramlarından biri haline geldiğine ilişkin ilk soruya Demet Bolat, toplumsal cinsiyet kavramının icadının; dinde fitratla veya modernist yaklaşımda biyoloji ile açıklanan kadın erkek eşitsizliğini toplumsal ve siyasal alana çekmesi bakımından stratejik bir hamle olduğuna işaret etti. Irkçılık tartışmaları ve ardından gelen siyah feminizm ile kavramın kapsamının genişlediğini ekledi. “Biyolojist açıklamaların yani çok nesnel, tartışılmaz, bilimsel görülen açıklamaların ilk sallandığı yerlerden birisi; ırklar arası eşitsizliğin biyolojik verilerle açıklanmasının sorgulanması” idi. LGBTİ+ hareketinden ve lezbiyen feminist kuramlardan gelen müdahaleler sonucunda ortaya çıkan “kadınlar ve erkeklerin toplumsal dünyada heteroseksüel insanlar olarak kurulduğu ve arzusunun da heteroseksüelleştirildiği” tespiti ile toplumsal cinsiyet kavramının evrildiğini belirtti. Bu çerçeveden hareketle Evren Savcı, “Kadın kavramından toplumsal cinsiyet

kavramına geçiş, hem erkek ve kadın kategorilerinin homojen bir bütünlüğü olmadığına ve bunların sosyal inşasına vurgu yaptı hem de feminenlik ve maskülenlik dediğimiz, tanımlaması zor kavramları erkek ve kadın bedeni kabul edilen taşıyıcılardan bağımsızlaştırdı” diyerek, bu durumun da ikili cinsiyet sistemini sorgulattığını belirtti.

Sema Semih ise kavramın kısa bir tarihçesi ile başladı. Toplumsal cinsiyet kavramının psikiyatri literatürüne translığın anomali olarak görülmesi ile girdiğini aktardı. Ancak bu sorunlu yaklaşımın bir yandan da trans geçiş ameliyatlarına meşru bir zemin hazırladığını ifade etti. řu anda ise toplumsal cinsiyet kavramının psikologlar, psikiyatristler, iktidar odakları ve feministler içinde de farklı farklı anlamlarda kullanıldığını belirtti. Gelineen süreçte, artık trans hareketin biyolojik olarak varsayılan cinsiyeti toplumsal cinsiyet olarak aldığıını belirten Sema Semih, “Hareketin en temel taleplerinden birisinin, kişinin toplumsal cinsiyet kimliğinin kültürel ve hukuki olarak tanınması ve bireyin kendini ait hissettiği ya da ifade ettiği cinsiyetiyle toplumdan saygı görmesi” olduğunu ifade etti.

Trans dışlayıcı radikal feminist (TERF) görüşlerin ortaya çıkmasına ve yıllar içerisinde görünürlük kazanmasına zemin hazırlayan kuramsal ve tarihsel dönüşümlerin neler olduğuna ilişkin ikinci soruda, Sema Semih sözlerine “70’lerden beri Batı’da çeşitli feminist gruplar içinde transların, trans kadınların ve erkeklerin dışlandığını” aktararak başladı. Özellikle son 10 yılda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dair beyana dayalı cinsiyet ve üçüncü cinsiyetin hukuken tanınması gibi kazanımların, bazı feministler tarafından kadınların mücadele sonucu kazandıkları haklardan feragat etmesi gibi kaygılar uyandırdığını aktardı. Sema Semih, İngiltere’de trans geçiş operasyonu ile ilgili yasalarda revizyon tartışmasında bazı feministlerin düzenledikleri karşı kampanyaların örneğini vererek esasında transların hedefinin cinsiyetsiz bir hukuk sistemini getirmek değıl geçiş süreçlerini kolaylaştırmak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak olduğunu altını çizdi.

Evren Savcı ise řu anda yaşanan toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin yükselişinin bir “geri gidiş” olmadığını, ama bu grupların sanki doğal bir cinsel düzenin var olduğu bir altın çağı dönüş talepleri varmış gibi yansıttıklarını vurguladı. Bu hareketin özellikle transları hedef gösteren bir feminizm kisvesine bürünmesinin Amerika’da bir karşılığı olduğunu söyleyerek Türkiye’de başka bir tarihsellik olduğunu ekledi. Feminizm tarihine ilişkin yazdığı lisans tezi sırasında 70’ler, 80’ler Türkiye feminist hareketinin tümüyle trans kapsayıcı olmasa da trans dışlayıcı olmak için özel bir girişim, çaba, üretim veya eyleminin olmadığını gözlemlediğini belirtti.

Demet Bolat ise TERF kavramının belirgin bir politik konumlanış olduğunu ve ABD’nin aksine Türkiye’de karikatürize olan birkaç kişi dışında çok karşılığı olmadığını gözlemlediğini dile getirdi. Ayrıca “çok sistematik bir şiddet, öldürme, türlü hak kaybı vs. varken feminizm içerisinde feminizmin eşitlikçi değerine hem sahip çıkıp hem de toplumsal cinsiyet karşıtı

hareketlerle ittifak kurmanın maddi zemininin olmadığını” düşündüğünü belirtti. Bununla birlikte, Sema Semih Türkiye’de 8 Mart yürüyüşlerinde transların cinsiyet kimliklerinin sorgulanması ve taşıdıkları dövizler üzerinden şiddete maruz kaldıkları durumlar olduğunu, bu meseleye dair sonrasında yapılan tartışmalarda ise bu şiddeti tanımayanların da olduğunu hatırlattı.

Konuşmacılara yöneltilen son soru ise İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme tartışmalarında ve yaşanan süreçte feminist hareket ve LGBTİ+ hareketin birlikte mücadele edip edemediğine ilişkindi. Soru cevap bölümü ile birlikte konuşmacılar ve dinleyiciler, Türkiye’de trans dışlayıcı “feminist” söylemlerin yabancı literatürlerden çevirilerle dolaşıma girdiğini paylaştılar. Bahsedilen diğer ülkelerden farklı olarak Türkiye’de feminizm içinde kurumsallaşmış bir trans dışlayıcılığın bir olgu olarak var olmadığını ancak birkaç kişi tarafından da olsa ortaya atılan ayrımcı savların iktidar kanadına ideolojik bir arka plan sağladığına, iktidar kanadının trans karşıtı argümanlarını beslediğine ve bunun tehlikelerine dikkat çekildi.

Son olarak feminist hareket ve LGBTİ+ hareketinin heteronormativite ve patriyarkaya karşı birlikte mücadele edebileceği alanların her zaman var olduğuna, bunların zaman zaman doldurulduğuna zaman zamansa yeterince yan yana durulamadığına vurgu yapıldı.

KİH-YÇ ve KAOS GL olarak 2022’de de birlikte yapacağımız etkinliklerle tartışma ve bir araya gelme alanlarını genişletmeye devam edeceğiz.